

WASA DAGBLAD

LOKALA NYHETER

KORSHOLMS MUSIKFEST-SPEL

**Vivaldis odödliga mäs-
terverk möter körmagi –
stjärnkväll väntar i Vasa
stadshus**

I kväll den 26 juli kl 18. En av sommarens mest efterlängtrade konserter väntar när Korsholms Musikfestspel bjuder in till galakonserten "Four Seasons & NOX" i Vasa stadshus. Publiken får uppleva en musikalisk resa från barockens mästerverk till modern körmusik med några av Nordens främsta artister.

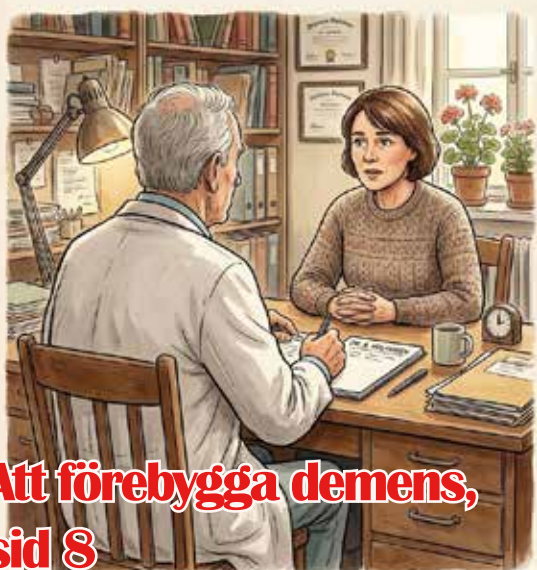
Kvällens första höjdpunkt är Antonio Vivaldis De fyra årstiderna, ett av världens mest älskade klassiska verk. När kompositionen uruppfördes på 1720-talet förändrade den musikhistorien genom att låta musiken måla upp fågelsång, åskväder, höstjakter och vinterns isande vindar. Solist är den internationellt hyllade violinisten Alissa Margulis, som tillsammans med festivalens stråkensemble ger nytt liv åt det nästan 300 år gamla mästerverket.

Efter pausen förändras stämningen när den öst-erbottniska kören NOX intar scenen tillsammans med sopranen Angelika Klas. Programmet spänner från Kalevala och Edith Södergran till George

**Korsholms musikfestspel 4 dagar till
Sid 4**

DOKTORNS SVAR

**Att förebygga demens,
sid 8**

**Papperstidningens framtid
Sid 2**

I DAG

LEDARE

Papperstidningens (och E-tidningens) tid är inte förbi – men de måste förändras

I tvåhundra år har morgontidningen varit självklar. Den har väckt oss med nyheter, försett oss med fördjupning och gett oss en ledande artikel att förhålla oss till. Den har varit demokratins trygga punkt – en samlande kraft i en fragmenterad värld.

Men den tiden är förbi. Digitaliseringen har rivit ner murarna. Papperstidningens upplagor minskar, läsarna blir äldre och distributionskostnaderna skenar. En daglig papperstidning i traditionell mening är på väg att försvinna.

Ska vi då slå oss till ro och låta den dö ut? Nej. Papperstidningen som format har en framtid, men bara om den vågar förändras.

Det handlar inte längre om att konkurrera med digitala plattformar i snabbhet. Det kan vi aldrig göra. Istället måste vi erbjuda det som ingen algoritm kan ersätta: lokal-känedom, fördjupning, kuratering, eftertanke och trovärdighet. Papperstidningen måste bli ett premiummedium – fär-

re dagar i veckan, men med högre kvalitet, längre reportage och skarpare analyser.

Flera tidningar har redan tagit steget. Från daglig till tre dagar i veckan, från nyhetsleverantör till veckomagasin. Kompletterat med en daglig E-tidning. Det är inte en re-trätt – det är en ompositionering. Det är ett sätt att värna det som är unikt: den välar-gumenterade ledarartikeln, den granskande journalistiken, den lokala förankringen.

Frågan är inte längre om papperstidningen har en framtid, utan vilken framtid den har. Svaret ligger i våra egna händer. Om vi vågar minska, om vi vågar specialisera oss och om vi vågar satsa på det digitala som förstahandsval – då kan papperstidningen leva vidare. Inte som den var, men som den behöver vara.

Papperstidningens tid är inte förbi och E-tidningen kan vara ett elegant komplement. De har bara blivit vuxna nog att inse att mindre kan vara mer. Och att kvalitet alltid kommer att ha en plats – oavsett format.

Gershwins odödliga Summertime och Michel Le-grands känslosamma How Do You Keep the Music Playing. Kombinationen av nordisk körklang och internationella klassiker utlovar en konsert fylld av både kraft och känsla.

Konserten varar cirka 100 minuter inklusive paus. Under konserten erbjuds dessutom kostnadsfri barnpassning, vilket gör evenemanget tillgängligt för hela familjen. Biljetterna kostar 32, 26 eller 12 euro.
Källa: Korsholms Musikfestspel
<https://www.netticket.fi/kmf-gala>
Bild: Ville Paul Paasimaa

VASA Kunglig glans över Vasa – Kronprinsessan Victoria och prins Daniel kommer på besök

Foto: Anna-Lena Ahlström / The Royal Court of Sweden

Nu är det officiellt – kronprinsessan Victoria och prins Daniel kommer till Vasa! Den 21 augusti landar det kungliga paret i Österbottens huvudstad för att hedra Vasa hovrätts mäktiga 250-årsjubileum. Det blir första gången sedan 2006 som svenska kungligheter gästar staden.

NYHETER

– Hovrättens historiska jubileumsår är så betydelsefullt att vi beslöt oss för att kontakta det svenska kungahuset och bjuda in en representant. Vi är oerhört glada över att kronprinsessan och prins Daniel tackat ja, säger hovrättspresident Sakari Laukkanen.

Besöket inleds på morgonen med en timslång rundvistelse vid hovrätten, som grundades av kung Gustav III år 1775 och började sin verksamhet den 21 augusti 1776. Därefter får vi se kronprinsessan plantera ett träd i Hovrättsparken som bestående symbol för jubileet och parets besök.

Klockan 10.30 promenerar de kungliga gästerna till Hovrättsplanaden för att hälsa på allmänheten – ett unikt tillfälle för vasaborna att möta sin framtida drottning. Sedan bär det av till Vasklot och Wärtsiläs teknologi- och energicenter, där paret får ta del av den senaste utvecklingen inom koldioxidneutral sjöfart och energiproduktion.

– Vasa visar stolt upp för sina kungliga gäster hur staden utvecklats under de senaste fyra århundradena och hur den i rask takt växer till Nordens energihuvudstad, säger stadsdirektör Tomas Häyry.

Dagen avslutas med en lunch på Landshövdingens residens, dit staden bjuder. Vasa rustar för en kunglig dag att minnas!
Källa: Vasa stad

ÖSTERBOTTEN Trots stigande arbetslöshet – Österbotten behåller guldplatsen i Finland

VASA – Sommaren har fört med sig fler arbetslösa i hela Finland, men Österbotten fortsätter att sticka ut på ett positivt sätt. Enligt den färskas sysselsättningsöversikten för juni 2026 har landskapet fortfarande Fastlandsfinlands lägsta arbetslöshet, med en arbetslöshetsgrad på 7,8 procent. Motsvarande siffra för hela landet är 12,8 procent.

Vid utgången av juni fanns 6 678 arbetslösa arbets-sökande i Österbotten, 139 fler än för ett år sedan. Samtidigt ökade antalet lediga jobb jämfört med samma period i fjol, vilket visar att arbetsmarknaden fortfarande är ovanligt livskraftig. Särskilt exportindustrin, energiklustret och den växande batterisektorn fortsätter att skapa efterfrågan på arbetskraft.

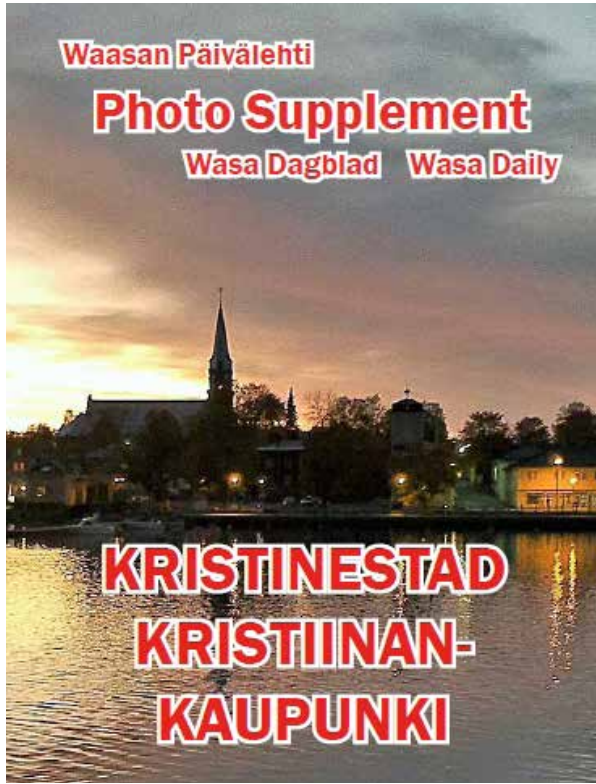
Arbetslösheten varierar mellan kommunerna. Lägst är den i Larsmo, medan Vasa och Jakobstad ligger över landskapets genomsnitt. Trots den svagare konjunkturen står sig regionen betydligt bättre än många andra delar av landet.

Även i Mellersta Österbotten steg arbetslösheten under juni, men nivån är fortfarande lägre än riksgenomsnittet. Myndigheterna följer utvecklingen noggrant och hoppas att höstens rekryteringar ska stärka arbetsmarknaden ytterligare.
Källa: Livskraftscentralen

VASA Hyrorna steg i Vasa – medan Helsingforsborna sparar

Vasa hyresgäster fick se sina hyror skjuta i höjden med 1,3 procent under årets andra kvartal – näst mest i hela landet. Samtidigt fortsätter hyrorna i huvudstadsregionen att rasa, enligt färsk statistik från Statistikcentralen.

Photo Supplement

VÄLFÄRDSOMRÅDEN

EGENLÄKARE

Miljonstöd ska ge fler en egen läkare – stor satsning på tryg- gare vård i Norra Österbotten

ULEÅBORG – Fler invånare ska få en egen läkare och en egen sjukskötare. Det är målet när välfärdsområdet Pohde i Norra Österbotten har beviljats 3,24 miljoner euro i statsunderstöd för att utveckla kontinuiteten i vården under 2026–2027.

Projektet bygger vidare på modellen med egenläkare och egensjukskötare, där patienten så långt som möjligt möter samma vårdteam vid återkommande besök. Samtidigt ska digitala tjänster förbättras så att patienter snabbare får kontakt med sin egen vårdpersonal. På orter där det råder läkarbrist ska dessutom en ny modell med privatpraktiserande läkare testas.

Resultaten hittills är lovande. Redan i dag har omkring 70 procent av Pohdes invånare en namngiven läkare och sjukskötare. Internationell forskning visar att en långvarig vårdrelation ofta leder till bättre hälsa, färre sjukhusvistelser, lägre vårdkostnader och större patientnöjdhet.

Målet är tydligt: varje invånare ska kunna känna igen personen på andra sidan mottagningsdörren. För många patienter kan just den tryggheten vara minst lika viktig som själva behandlingen.

Källa: Pohde

VÄLFÄRDSOMRÅDET I ÖSTER- BOTTEN

Patientjournaler hittades i sopcontainer – utanför sjuk- huset

”Oh, tänk om någon ser!” Det var nog inte det en förbipasserande tänkte när han på torsdagskvällen upptäckte pappershögar i en avfallscontainer utanför Malmiska sjukhus i Jakobstad. Problemet? Papperen innehöll riktiga patientuppgifter.

Välfärdsområdet samlade snabbt in handlingarna och utreder nu hur de hamnat där. Det finns ju trots allt tydliga instruktioner för hur sekretessbelagda uppgifter ska för-störas. Förvaltningsdirektör Linda Jakobsson-Pada lovar att dataskyddsombuden kon-taktar de berörda personerna nästa vecka om det behövs.

– Vi har koll på läget, men vi ska ta reda på hur det här kunde hända, säger hon.

Tips till vården: kanske dags att investera i en rejäl dokumentförstörare?

Källa: Österbottens välfärdsområde, 10.7.2026

BLUFFMEDDELANDEN

Bluff-sms: ”Du har en tid – och en avgift att betala”

Just när du trodde att köerna till vården var det värsta – nu kommer bluffarna också.

Västra Nylands välfärdsområde varnar för bedrägliga meddelanden som skickas i de-ras namn via sms, e-post och möjligen även via Suomi.fi. I meddelandena påstås allt från inbokade tider till påhittade barnskyddsanmälningar. I

vissa fall uppmanas mot-tagaren att betala en avgift för en tjänst. Det verkliga målet? Bankko-der och person-uppgifter.

Bluffarna har nått både invånare i Västnyland och andra håll i Finland.

Kom ihåg: myndigheter ber aldrig om dina bankkoder via sms, WhatsApp eller e-post. Har du råkat klicka? Ring banken direkt och gör en polisanmälan.

Och radera meddelandet. Det är det enda ”av-giftsfria” alternativet.

Källa: Västra Nylands välfärdsområde, juli 2026

SPRÅK I VÅRDEN

Österbotten har landets två- språkigaste vårdpersonal – och är stolta över det

Finns det hopp för den finskspråkiga patienten som möter svenskspråkig personal i Österbot-ten? Absolut, enligt RKP:s grupppordförande Kim Yli-Pelkola. I fullmäktige slog han fast att områ-
det har ”hela landets tvåspråkigaste personal”.

Och klagomålen? Få, säger han. De som kom-mer fördelar sig ganska jämnt mellan språken. Johanna Holmäng (RKP), barnmorska med er-farenhet från flera sjukhus, vittnar om en ar-betskultur där personalen byter språk så fort patienten är i rummet – även i fikarummet.

– Det får nya medarbetare att känna sig väl-komna oavsett modersmål, säger hon.

Och framtiden? Digitaliseringen hjälper till – AI används som tolk i pilotprojekt, och persona-len kan öva fackspråk på plattformen hoitokieli.fi.

Tvåspråkighet som rikedom, inte motsättning. Vilken uppfriskande nyhet!

FÄSTINGPROBLEM ÖKAR

TBE ökar i Västra Nyland – nu uppmanas invånarna att vac- cinera sig

Västra Nyland – Antalet fall av fästingburen hjärnin-flammation, TBE, har ökat i Västra Nylands välfärds-område. Därför påminner hälso-
vårdsmyndigheterna invånare och sommarstugeägare om vikten av ett aktuellt vaccinationsskydd inför resten av fästingsä-songen.

TBE orsakas av ett virus som sprids via fästingbett. Till skillnad från borrelios finns ingen botande be-handling när sjukdomen väl brutit ut. Den kan i svåra fall orsaka inflammation i hjärnan eller hjärnhinnor-na och leda till långvariga besvär.

Vaccination ger ett effektivt skydd och rekomen-deras särskilt för personer som vistas mycket i skog och mark eller tillbringar tid i områden där smittan förekommer.

Samtidigt påminner myndigheterna om att dagliga fästingkontroller, täckande klädsel och snabb bort-tagning av fästingar fortfarande är det bästa grund-skyddet. Fästingarna verkar inte ta semester – inte ens när vi gör det.

WASA DAGBLAD
Nästan allt Du behöver veta
på 12 sidor
vpress.fi

NYHETER

Rovaniemi toppar listan med en hyresökning på hela 2,0 procent, tätt följt av Vasa (1,3 %) och Joensuu (1,1 %). I andra änden av skalan hittar vi Borgå (-1,9 %), Kervo (-1,6 %) och Vanda (-1,2 %). Helsingforsborna kan andas ut – här sjönk hyrorna med 0,2 procent. Även Uleåborg noterar samma minusnotering.

– På hyresmarknaden handlar det just nu om utbud och efterfrågan, inte om stadens storlek eller framtidsloften, säger Eemeli Karlsson, ekonom på Finlands Hyresvärdar.

Medan huvudstadsregionens hyresgäster kan välja och vraka bland dussintals alternativ, råder det stenhård konkurrens om bra bostäder i flera andra städer – särskilt nu under sommarens hetaste flyttsäsong. Karlsson påminner också studerande om att passa på: de bästa lägenheterna i studieorterna är redan uthyrda.

– Samma städer toppar kvartal efter kvartal. Det handlar inte om slumpen, konstaterar Karlsson. Fakta: Statistikcentralens hyresstatistik för andra kvartalet 2026. Vasa noterar näst högsta hyresökningen i landet med +1,3 procent, medan Helsingfors hyror sjönk med 0,2 procent. Källa: Suomen Vuokranantajat ry

JAKT

Fler älgar får fällas i höst – jaktlicenserna ökar i Kust- Österbotten

Höstens älgjakt ser ut att bli intensivare än i fjol. Finlands viltcentral har beviljat 2 398 jaktlicenser för älg, en ökning med cirka 12 procent jämfört med föregående jaktsä-song. Även antalet licenser för vitsvanshjort höjs – till 310 licenser, vilket motsvarar en ökning på omkring 20 procent. Bakom beslutet ligger de senaste

uppskattningarna av hjortdjursstammarna och de mål som fastställts av det regionala viltrådet. Ambitionen är att hålla stammarna livs-kraftiga samtidigt som skador på skog, jordbruk och trafiken begränsas

Under den senaste jaktsäsongen fälldes 2 235 älgar och 157 vitsvanshjortar i Kust-Österbotten. En jaktlicens berättigar i regel till att fälla ett

KORSHOLM MUSIC FESTIVAL

Fyllda salonger och unika konsertupplevelser när Musikfestspelen fortsätter

Korsholms Musikfestspel har fått en flygande start.

Flera konserter har varit välbesökta och några har redan spelats inför fullsatta salonger.

Årets temakompositör Nicky Sohn står i centrum med två starkt personliga verk. Cynthia är skriven till minne av Cynthia Burton, som avled i bröstcancer. Genom samtal med hennes familj och vänner skapade Sohn ett känsloladdat musikaliskt porträtt om mod, styrka och livsglädje. I Deer Friend hämtar hon inspiration från Wyomings vidsträckta natur, där möten med djur och stillhet väckte minnen från barndomen och gav upphov till ett poetiskt verk om frihet och eftertanke.

Festivalen bjöd samtidigt på stor musikalisk bredd. Publiken har redan fått uppleva soulartisten Michael Bleu, som återvänt till Österbotten med en konsert fylld av rytm och personliga berättelser. Under helgen väntar dessutom argentinsk tango, orientaliska toner, bluegrass, och under dagarna som kommer folkmusik och klassiska konserter med bland annat Stenhammarkvartetten, en stor festkonsert i Vasa stadshus och en stämningsfull avslutning på stadshustrappan.

Musikfestspelen visar ännu en gång varför festivalen hör till Nordens mest uppskattade sommarevenemang.
Källa: Korsholms Musikfestspel.

vuxet djur eller två kalvar.

Jaktsäsongen inleds med vaktjakt den 1 september 2026, då tusentals jägare väntas ge sig ut i skogarna från Karleby i norr till Kristinestad i söder. För bilister innebär det också en påminnelse om att vara extra uppmärksamma på vägarna under höstens gryningar och skymningar – älgarna läser som bekant inte trafikregler.

Referens: Finlands viltcentral, Kust-Österbotten

KORSNÄS

Världsarvet firar 20 år – hela veckan i Korsnäs

I sommar firar vi Kvarkens skärgård – och det med besked.

När Unesco-världsarvet fyller 20 år blir det fullt ös i Korsnäs vecka 32, 3–9 augusti. Programmet bjuder på allt från konst till havsvindar. Måndag kväll avtäckes Jon Gredmarks biblioteksmural (Silverbergsvägen 9, kl. 17.00). Torsdag bjuder Harri Ahonen på en föreläsning om Finlands kustleder – 220 utflyktsmål från Bottenhavet till Satakunta. Lördag är det fest vid Molpe paviljong med barnunderhållning, musik, fest-tal och världsarvets alldeles egna jubileumsbakelse. Söndag avslutas det hela med guddad vandring längs Waterloo-Lisasgrynnan med naturguide – nya konstverk längs leden och max 30 platser. Anmälan till vandringen via Malax-Korsnäs medborgarinstitut. Avgift 15 euro. Res-ten? Bara dyka upp – och njuta.

Källa: Korsnäs kommun, juli 2026

FOTOTÄVLING

Fånga världsarvet – vinn 500 euro!

Har du en mobil full med bilder från skärgården? Nu kan de bli värda pengar.

Kvarkens världsarv firar 20 år med en fototävling där alla kan vara med. Ta din bästa bild – vare sig det är solnedgång över havsbandet, en säl som tittar upp eller bara den där perfekta skärgårdsstämningen – och skicka in den. Vinnaren kammar hem 500 euro.

Exakta regler och sista inlämningsdatum finns på Vaasa stads webbplats. Men en sak är säker: här gäller det att ladda upp – både kameran och fantasin. Sänd bilderna senast den 31.8.2026. Närmare uppgifter här:

<https://www.vaasa.fi/sv/se-och-upplev/kvarkens-skargard/kvarken-20/fototavling-20/>

Och för den som inte vinner? Du får i alla fall en ursäkt att tillbringa en dag ute i världsarvet. Det är väl en vinst det med.

Källa: Vasa stad / Kvarken 20, juli 2026

NYA EUROSEDLAR

Hur ska framtidens eurosedlar se ut? Nu får du vara med och bestämma

FRANKFURT, 23 juli 2026 – Ska framtidens eurosedlar prydas av Beethoven och Marie Curie, eller av Europas floder och fåglar? För första gången bjuder Europeiska centralbanken (ECB) in alla invånare i euroländerna att säga sitt om hur nästa generation eurosedlar ska se ut. Den digitala enkäten är öppen fram till den 21 september 2026.

ECB har presenterat tio finalistförslag, fördelade på två teman: ”Europeisk kultur” och ”Floder och fåglar”. Syftet är att skapa sedlar som bättre speglar Europas identitet, samtidigt som de blir ännu säkrare, mer hållbara och svårare att förfälska. De nuvarande sedlarna har funnits sedan 2002 och har bara uppdaterats i mindre omfattning sedan dess.

När omröstningen avslutats kommer ECB direktion att väga samman allmänhetens åsikter innan ett slutligt motiv väljs mot slutet av året. De nya sedlarna väntas dock inte hamna i plånböckerna förrän om några år, eftersom både produktion och säkerhetstester tar lång tid. De nuvarande eurosedlarna kommer att fortsätta vara giltiga även efter att den nya serien introducerats.

Ett förslag till nya sedlar är gjort av den finländska grafikern Ville Tietäväinen. Hans förslag kan ses på Europeiska Centralbankens sida om de nya sedlarna, URL nedan,

Bilderna på denna sida visar en av vår redaktions favoritserier, designerade av Jan Robert Dünnweller.

Rösta här före den 21 september 2026. : <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2026/html/ecb.pr260723~c2d43f9170.en.html>
Bilder:
Copyright 2026, European Central Bank

Källa: Europeiska centralbanken (ECB), pressmeddelande 23.7.2026.

MICKELSÖRARNA

Mickelsörarna – ännu hinner man uppleva skärgårdens pärla

Har du alltid tänkt att "någon gång" ska du ta dig ut till Mickelsörarna? Någon gång är nu – eller senast 26 juli. Vörås del av världsarvet Kvarken, Kummelskär, ligger längst ute i ytterskärgården. Dit tar du dig med M/S Filifjonkan från Stråkaviken i Österö. Båtresan går genom grunda sund och över öppet hav – en upplevelse i sig. Väl framme väntar naturstig, ut-siktstorn i gamla sjöbevakningsstationen och möjlighet att bada. Och för den hungriga: klassisk laxsoppa, kaffe och hembakt. Avgång kl. 10.00, hemfärd kl. 14.15, tillbaka ca 17.00. Pris från 65 euro, max 12 personer per resa. Obs! Väderreservat – så håll tummarna för sol. Bokning: Leif Ahlvik, 0500 869 385 eller hyresbat@gmail.com. Källa: Vörå kommun,

HÄLSA

HÄLSA

Hund i hemmet kan ge barnet ett friskare första år – ny finsk studie överraskar

Familjens hund vara en oväntad hälsovakt för den allra yngsta? En publikation från Institutet för hälsa och välfärd (THL) visar att mikrober från en sällskapshund kan minska risken för luftvägsinfektioner hos barn under ett år – och samtidigt minska behovet av antibiotika.

Forskarna fann att spädbarn som tidigt exponeras för hundens naturliga mikrobiom verkar få ett mer varierat bakteriesamhälle i tarmen och på huden. Det tros bidra till att immunförsvaret mognar snabbare och blir bättre på att bekämpa vanliga virus och bakterier. Resultatet blev färre luftvägsinfektioner och färre antibiotikakurer under det första levnadsåret.

Fynden ligger i linje med tidigare internationell forskning som visat att barn som växer upp med husdjur eller på lantgårdar oftare utvecklar ett mer robust immunförsvaret och löper lägre risk för bland annat allergier och astma. Forskarna betonar dock att resultaten inte innebär att familjer bör skaffa hund enbart för att förebygga sjukdomar. God hygien, vaccinationer och rökfria hem är fortfarande de viktigaste skyddsfaktorerna.

Studien ger ändå ytterligare stöd för den så kallade hygienhypotesen – att en naturlig och måttlig exponering för mikroorganismer tidigt i livet kan stärka barnets immunförsvaret.

Källa: Institutet för hälsa och välfärd (THL), forskningsmeddelande 2026.

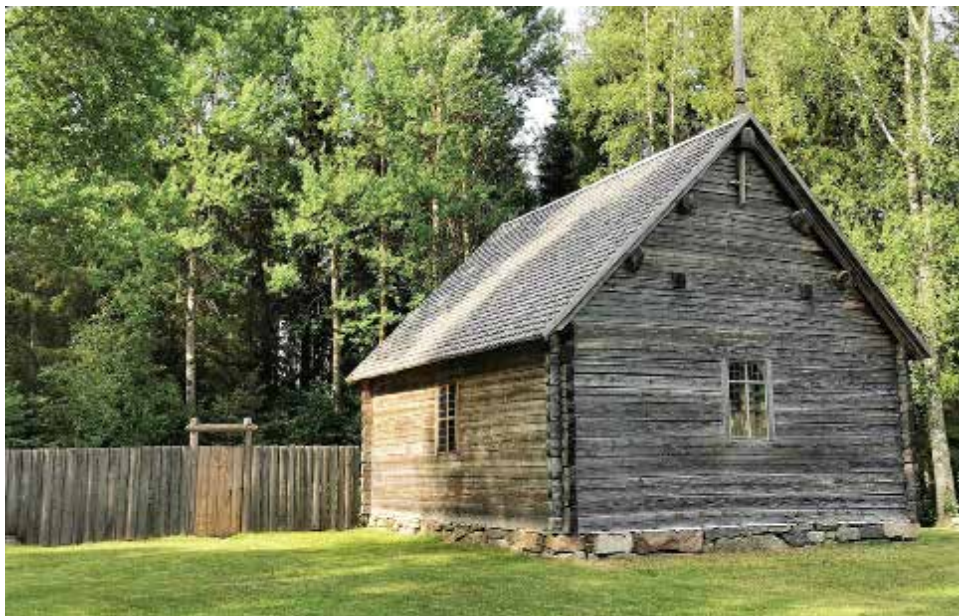
DIABETES

Ny diabetesforskning på Tays – kan bromsa sjukdomens uppkomst och utveckling

HISTORIA

KORPHOLMEN

De levde och dog på en ö ingen ville se – historien om Korpholmens fruktade spetälskesjukhus

Från 1628 till 1841 var en liten holme utanför Kronoby hemvist för Österbottens mest utstötta – de spetälska, de sinnessjuka, de blinda och de hemlösa. Deras historia är en av Finlands mest gripande och bortglömda.

Knappt en kilometer från riksväg åtta, gömd bakom en skogsdunge vid Kronoby älvs gamla mynning, ligger en holme som ser alldeles vanlig ut. Gräset är grönt, fåglarna sjunger och sommarvinden rör sig stilla genom björkarna. Men om man vet vad man söker hittar man det: en gammal gravgård, ett litet museum, en rekonstruerad trä-kyrka och en stenklocka. Det är allt som återstår av ett av Finlands mest fasansfulla och mest omänskliga platser – Korpholmens spetälskesjukhus.

Här, på denna lilla isolerade ö, levde och dog hundratals människor under mer än två-hundra år. De var de mest utstötta av samhällets utstötta: spetälska, sinnessjuka, blinda, fattiga och bortglömda. Ingen frågade efter dem. Få mindes dem. Men deras historia förtjänar att berättas.

Sjukdomen som man fruktade mer än döden
För att förstå Korpholmen måste man förstå spetälskan – och fruktan för den.

Lepra, eller spetälska som sjukdomen kallades i Norden, är en av mänsklighetens äldsta och mest omtalade sjukdomar. Den nämns i Bibeln, i egyptiska papyrustexter och i kinesiska skrifter från tusentals år

före vår tideräkning. I Europa var sjukdomen som mest utbredd under medeltiden, och den skapade en kollektiv psykos av skräck som knappt har sin like i historien.

Spetälskan var inte nödvändigtvis mer dödlig än pest eller smittkoppor. Det som gjorde den så fruktad var dess synlighet och dess grymma förlopp. Mycobacterium leprae – bakterien som orsakar lepra – angriper hud, nerver och slemhinnor. I svåra fall orsakade den öppen huderosion, sår som inte läkte, förlust av fingrar och tår, blindhet och slutligen deformation av ansiktet. Den sjuke såg sin kropp sakta förfalla inför sina egna ögon – och inför omgivningens fasa.

I Europa fanns 19 000 leprosorier år 1220 – ett tal som avslöjar hur utbredd sjukdomen var och hur desperat samhällena sökte lösningar. Lösningen var alltid densamma: isolering. De sjuka uteslöts ur samhället och betraktades som döda. Äktenskapet

upplöstes och den sjukes förmögenhet tillföll hans arvingar.

En spetälsk person var juridiskt sett ett lik. Levande, men redan begravd.

Landshövdingens uppdrag

År 1628 fick landshövding Johan Månsson Ulfsparré ett uppdrag från Stockholm: han skulle utse en lämplig plats för ett spetälskehospital i Österbotten. Vid hospitalet som grundades vid Korpholmen i Kronoby togs sjuka emot från Malax i söder till Karlö i norr.

Valet föll på Korpholmen – en liten holme vid Kronoby älvs mynning, omgiven av vattnet och avskild från landsbygden. Isoleringen var poängen. De sjuka skulle förvaras borta från de friska, synliga för ingen, nåbara för ingen.

Hospitalet anlades 1628 på en holme vid den dåvarande mynningen av Kronoby älv, och inledde sin verksamhet 1631. Det var ett av endast två spe-

tälskehospital i hela Finland – det andra fanns på Sjalö i Nagu, i Åbolands skärgård.

Man kan föreställa sig ankomsten till Korpholmen. Båten som lade till vid holmen. Familjemedlemmar som lämnade av sina sjuka – med gråt, med skam, med lättnad, med förtvivlan. Den sjuke som klev ur båten och såg sina nära och kära ro tillbaka mot land. Visste de att de aldrig skulle komma hem igen?

Livet på holmen – ett samhälle i miniformat

Korpholmen var inte enbart ett fängelse, även om det ibland fungerade som ett. Det var ett litet samhälle i sig, med alla de strukturer som ett sådant kräver.

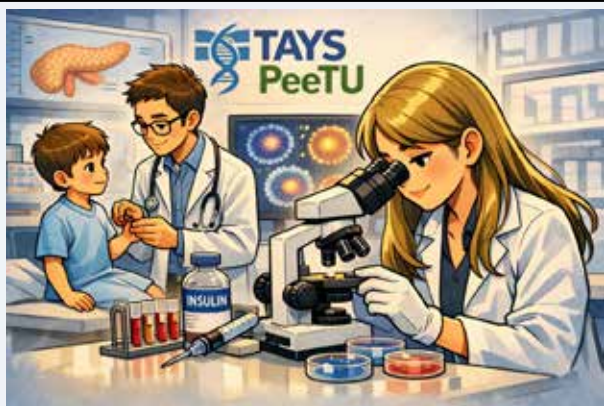
På 1730-talet omfattade hospitalsområdet ett trettiotal byggnader, inklusive kyrka, spetälskehospital, två därhus samt bodar och småstugor. Det fanns alltså en kyrka – en hel kyrka, för de utvalda få som levde på holmen. En kyrka för de levande döda.

Kyrkan stod färdig around 1654 och var hjärtat i hospitalets liv. Gudstjänsterna var inte enbart religiösa tillställningar – de var troligen de enda regelbundna samlingar där de intagna kunde mötas, samtala och uppleva något annat än vardagens monotoni och lidande.

Arkeologiska utgrävningar som genomfördes på Korpholmen har gett oss en inblick i det vardagliga livet på holmen som är både rörande och mänsklig. Man har hittat

NYHETER

Två nya läkemedelsstudier vid barnläkemedelsforskningscentret PeeTU på Tays (Tammerfors universitetssjukhus) ger hopp om framtidens diabetesbehandling. Målet är att bromsa uppkomsten av typ 1-diabetes och bevara den egna insulinproduktionen hos dem som redan insjuknat.

Den ena studien riktar sig till personer i prediabetesfasen – det vill säga de som har en störd sockerämnesomsättning men ännu ingen symtomgivande diabetes. Forskarna vill undersöka om läkemedelsbehandling kan fördröja eller helt förhindra att sjukdomen bryter ut. Den andra studien vänder sig till nydiagnostiserade typ 1-diabetiker, där diagnosen ställts inom de senaste hundra dagarna. Här prövas om läkemedlet kan bevara kroppens egen insulinproduktion genom att skydda bukspottkörtelns betaceller.

Målgruppen för båda studierna är personer i åldern 1–36 år. Det läkemedel som prövas är baricitinib, en tablett som tas dagligen – alltså ingen spruta. Läkemedlet används redan vid bland annat ledgångsreumatism, fläckvis hårfall och svår atopisk eksem. Det dämpar inflammation och skulle kunna hejda den autoimmuna process som vid typ 1-diabetes förstör insulinproducerande celler i bukspottkörteln.

”Det här är en lättnad särskilt för barnpatienter”, säger överläkare Sauli Palmu från PeeTU.

Forskarna understryker att det krävs aktiv forskning för att ta reda på vilka läkemedel som är bäst och säkrast. Även om insulin fortfarande är den enda behandlingen, har utvecklingen med smarta pumpar och kontinuerlig sensorteknik tagit stora kliv framåt. Nu hoppas man på nästa genombrott – att med läkemedel kunna påverka sjukdomsförloppet.

Källa: Pirkanmaas välfärdsområdes pressmeddelande

BASTU

Bastubad är motion – fuktig bastu får pulsen att stiga

En ny studie från Jyväskylä universitet visar att luftfuktigheten i bastun har en betydande inverkan på hur kroppen reagerar på bastubad. Ju fuktigare bastu, desto kraftigare stiger puls och kroppstemperatur.

Undersökningen genomfördes av Jyväskylä universitet och Idrottsinstitutet KIHU i samarbete med bastutillverkaren Harvia, med finansiering från Toyota Motor Corporation. I studien deltog 50 friska vuxna som vardera genomgick fyra bastuexperiment där bland annat puls och kroppstemperatur mättes noggrant.

Efter tio minuters bastubad steg medelpulsen från 79 till 121 slag per minut – en ökning på över 40 slag. Både temperatur och luftfuktighet bidrog till pulshöjningen. ”Även om temperaturen fortfarande är den viktigaste faktorn, har

HISTORIA

KORPHOLMEN

van-liga bruksföremål, sälben och lerpipor som tyder på att man försökte skapa sig ett rätt vanligt liv på Korpholmen. Lerpipor – de sjuka rökte pipa. De lagade mat av sälkött. De levde sina liv, på ett sätt, bakom vattnets osynliga murar.

Men livet var inte idylliskt. Resurserna var knappa, tillsynen ojäm och disciplinen hård. De behandlades ibland mycket hårt, och slag användes för att driva ut "det onda" ur dem. Det religiösa tänkandet om sjukdomen som Guds straff genomsyrade vården – om man kan kalla det vård.

Stora ofredstiden – det mörkaste kapitlet

Under den så kallade Stora ofreden, 1713–1721, när ryska trupper ockuperade stora delar av Finland och terroriserade befolkningen, fick Korpholmen uppleva sin mörkaste period. Många patienter togs in då på Korpholmen. När krig och hunger drev folk på flykt och samhällets strukturer bröt samman, hamnade ännu fler i hospitalets dystra famn. Fattiga, krigets offer, de som inte längre hade hem eller familj – de strömmade alla mot Korpholmen, den plats dit ingen ville och dit ingen sökte sig friviligt.

Skiftande uppdrag – när spetälskan försvann

Under 1700-talet skedde något märkligt: spetälskan börja sakta försvinna från Ös-

ter-botten. Orsakerna är komplexa – förbättrade levnadsförhållanden, naturlig immunitet, sjukdomens egna cykler – men resultatet var tydligt. Allt färre spetälska patienter anlände till Korpholmen.

Men hospitalet stängdes inte. Istället förändrades dess uppdrag. Från och med 1700-talet intogs även "huvudsvaga" (mentalsjuka) och blinda och andra fattiga och sjuka. Korpholmen hade blivit Österbotens uppsamlingsplats för alla som samhället inte visste vad det skulle göra med.

Det sågs fortfarande i Kronoby: "De skriker som galningarna på Korpholmen" – ett ordspråk som överlevt sekler och vittnar om hur de mentalsjuka måste ha låtit, inlåsta på sin holme, deras skrik bars av vinden över vattnet mot de hus på fastlandet där vanliga människor levde vanliga liv.

Det är ett ordspråk som rimmar med skam.

Den förste läkaren – 183 år för sent

Hospitalet erhöll 1811 en läkare – Johan Georg Staudinger. 1811. Hospitalet hade funnits sedan 1628. Det tog alltså 183 år innan någon med medicinsk utbildning ansvarade för de sjukas vård.

Vad Staudinger fann när han anlände kan man bara spekulera om.

Denna sommar är Korpholmen ännu öppen dessa dagar:
Tänä kesänä on vielä mahdollisuus vierailla Korpholmenissa:
There is still a chance to visit Korpholmen this summer:

26.7.2026 kl 13.00 – 17.00
2.8.2026, 8.8.2026, 9.8.2026 kl 13.00 – 17.00

Plats/Paikka/Place

Hästövägen 100, 68500 Kronoby
Finland

Arrangör/Järjestäjä/Organizer:

Kronoby hembygdsförening/ Kruunupyyn kotiseutuyhdistys
Tel/Puh/Phone 0400442894

kronobyhembygd@gmail.com

Patienter som ald-rig fått riktig diagnos. Behandlingsmetoder grundade på vidskepelse och religiös skräck. En byggnadsmassa i förfall. Och människor – levande, kännande, lidande människor – som förtjänat bättre.

Hans ankomst var ett litet ljus i ett annars mörkt kapitel.

Avvecklingen – ett slut med värdighet?

När Finland efter 1808–09 års krig tillföll Ryssland utvecklades mentalvården och Lappvikens sjukhus i Helsingfors invigdes sommaren 1841. Senaten beslöt att lägga ner Korpholmen, och de sista hjonen från Korpholmen flyttades samma sommar till Lappvikens sjukhus eller Själo hospital.

Sommaren 1841. Den siste patienten lämnade Korpholmen. Byggnaderna stod tomma. Naturen tog sakta tillbaka det som människorna byggt.

De flesta byggnaderna försvann med åren – revs, rutnade, föll. Av dem som uppförts under årens lopp har de flesta försvunnit; kvar står bl.a. den forna läkarbostaden, som tjänstgör som manbyggnad på en lantgård.

Platsen i dag – ett friluftsmuseum med tunga minnen

I dag är Korpholmen ett friluftsmuseum som välkomnar besökare. Idag är området en rofylld plats där hospitalets tidigare kyrka har rekonstruerats och den gamla gravgård-den är bevarad.

Idag är Korpholmen ett friluftsmuseum, som omfattar bland annat en 2007 uppförd replika av kyrkan som fanns på platsen på 1700-talet. Klockstapeln ringer igen. Grindarna till kyrkogården är öppna. Och i ett litet museum kan besökare lära sig om de liv som levdes och dog här.

En minnessten restes

1956 på den plats där en hospitalkyrka stod från ca 1654 till början av 1800-talet. Det dröjde alltså mer än hundra år efter hospitalets stängning innan någon satte upp en sten för att minnas dem som levde och dött på holmen.

Lolan Björkmans kompendium *I mörkret skyddad av ljus: personporträtt från Korpholmens hospital i Kronoby 1631–1848* (1998) berättar om de enskilda öden som genomlevdes här – de många sällsamma och tragiska människolivsöden som annars skulle ha gått förloren för evigt.

Vad Korpholmen lär oss

Korpholmens historia är inte enbart en historia om sjukdom och isolering. Det är en historia om hur samhällen behandlar sina svagaste, sina mest utsatta, de som avviker från normen – de som man inte vet vad man ska göra med.

De spetälska på 1600-talet betraktades som levande döda. De sinnessjuka på 1700-talet betraktades som ägda av djävulen. De fattiga och blinda betraktades knappt alls. Alla hamnade på Korpholmen – av samma skäl: de var oönskväma för det samhälle som sände dem dit.

Men de rökte lerpipor. De jagade säl. De levde sina liv, ofullständiga och begränsade, men liv ändå. Och de begravdes i Korpholmens jord, en efter en, sina namn inristade i dödens register.

Nästa gång du kör längs riksväg åtta norrut mot Karleby, ta en titt åt vänster mot skogen. Någonstans där inne, bakom träden, ligger Korpholmen. Och i Korpholmens jord vilar de glömda – de som levde och dog på en ö dit ingen ville komma, men som ingen kunde fly ifrån.

De förtjänar att minnas.

NYHETER

lölyln en tydlig effekt på hjärtfrekvens och kroppstemperatur”, säger Iida Laatikainen-Raussi vid Jyväskylä universitets idrottsvetenskapliga fakultet.

Kroppens kärntemperatur steg måttligt från 37,4 till 37,8 grader – en ökning på 0,4 grader. Högre fuktighet gör det svårare för svetten att avdunsta från huden, vilket försvagar kroppens viktigaste kylmekanism. Detta ökar värmebelastningen och tvingar hjärt-kärlsystemet att arbeta hårdare för att reglera kroppstemperaturen. Forskarna konstaterar att bastuns luftfuktighets betydelse kan ha underskattats i tidigare studier, eftersom fuktighetsvariationer sällan beaktats tillräckligt noggrant. ”I framtida bastuforskning och i praktiskt bastubad bör man fästa större uppmärksamhet vid fuktigheten och bastuförhållandena”, påpekar Laatikainen-Raussi. Studien bekräftar att den traditionella finska bastuns effekter inte enbart beror på värmen – lölyln fukt är en minst lika viktig del av upplevelsen.

Källa: Jyväskylä universitets pressmeddelande

INFEKTIONER

Salmonella-epidemin

Under våren 2026 drabbades sammanlagt 64 personer av en salmonellaepidemi som nu spåras till ett oväntat livsmedel – groddar som äts råa. Livsmedelsverket och Institutet för hälsa och välfärd (THL) har utrett utbrottet av bakterien Salmonella Bovismorbificans. Efter noggranna analyser, bland annat med helgenomsekvensering, pekar allt på att de otillagade groddarna var den troliga bo-ven. De misstänkta groddarna är sedan länge borta från marknaden, enligt myndighet-erna. Samma salmonellastam har dessutom orsakat sjukdomsfall i flera andra europeiska länder under årets första halva. Salmonella sprider sig vanligtvis via livsmedel som förorenats av avföring från smittade människor eller djur. Den goda nyheten: upphettning dödar bakterien. Så nästa gång du kastar i dig en fräsch groddröra – kanske du ska överväga att woka dem i stället? De vanligaste symtomen var diarré och feber. Antalet salmonellafall i Finland har minskat kraftigt det senaste decenniet – 2025 rapporterades 712 fall, varav endast fyra orsakades av just den här bakteriestammen. Fakta: Utbrottet inträffade under våren 2026. Livsmedelsverket och THL offentliggjorde utredningsresultatet den 13 juli 2026. Källa: Livsmedelsverket / THL

ÅLAND

ÅLAND

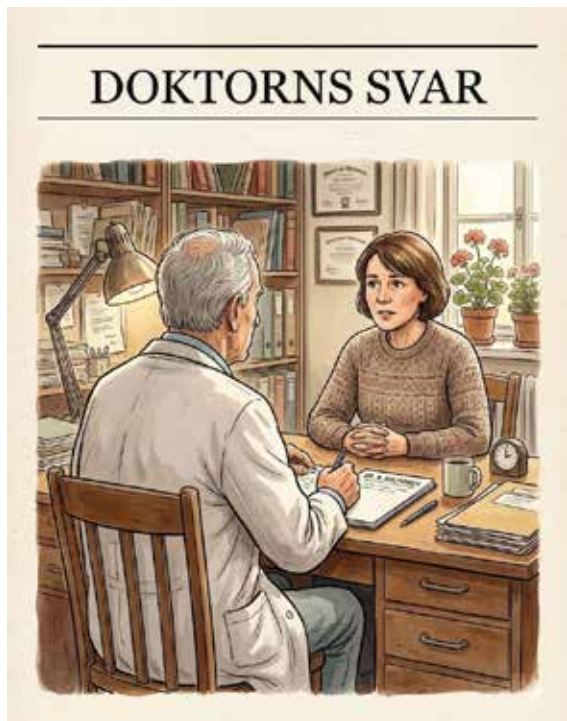
Musik, frihet och Pippi – Katrinafestivalen bjuder på en total upplevelse på Åland 5–8 augusti 2026.

Under fyra intensiva augustidagar förvandlas Åland åter till ett musikaliskt centrum när Katrinas kammarmusikfestival öppnar sina dörrar.

HÄLSA

DOKTORN SVARAR:

Kan man förebygga demens?

Demens tycks bli vanligare och vanligare. Finns det någonting vi vanliga människor kan göra för att skydda oss från denna sjukdom??

Ja - och det finns faktiskt mer hopp än många tror.

Att allt fler drabbas av demens beror till stor del på att vi lever allt längre. Hög ålder är den viktigaste riskfaktorn, men demens är inte en normal del av åldrandet. Den goda nyheten är att Världshälsorganisationen (WHO) nu uppskattar att upp till 45 procent av risken för demens skulle kunna förebyggas eller åtminstone skjutas upp genom att påverka riskfaktorer som vi själva kan göra något åt.

WHO nya riktlinjer, som publicerades den 15 juli 2026 i Genève, lyfter fram flera enkla men viktiga råd. Motionera regelbundet - en rask promenad de flesta dagar i veckan gör stor nytta. Håll blodtryck, blodsocker och kolesterol under kontroll. Rök inte och drick alkohol med måtta. Ät en hälsosam kost med mycket grönsaker, frukt, fullkorn, fisk och nyttiga fetter. Håll hjärnan aktiv genom att läsa, lösa korsord,

lära dig nya saker eller spela ett instrument. Minst lika viktigt är att träffa andra människor och undvika social isolering.

WHO betonar också några nyare riskfaktorer. Hörseln bör kontrolleras och behandlas vid behov med hörapparat, eftersom nedsatt hörsel ökar risken för kognitiv svikt. För första gången rekommenderas även att minska långvarig exponering för luftföroreningar. Däremot finns det inget vetenskapligt stöd för att friska personer ska ta vitaminer eller omega-3-tillskott enbart för att förebygga demens.

Slutsatsen är både enkel och uppmuntrande: Det som är bra för hjärtat är oftast också bra för hjärnan. Varje promenad, varje rökfri dag och varje social aktivitet är en investering i framtiden. Det går inte att garantera att demens kan undvikas - men det finns mycket vi kan göra för att ge hjärnan bästa möjliga förutsättningar att hålla sig frisk långt upp i åren.

Källa: Världshälsorganisationen (WHO), *New WHO guidelines: up to 45% of dementia risk could be prevented or delayed*, publicerad 15 juli 2026, Genève.

8 Wasa Dagblad , 26 juli, 2026

UTSTÄLLNINGAR

VASA KONSTHALL

The Peace Progress 24.7. – 16.8.2026

Kan konst skapa fred? En tilltalande utställning öppnar på Vaasa Kunsthalle. Fred, natur och människors förbindelse möts i den nya utställningen The Peace Progress, som visas på Vaasa Kunsthalle (Senaatinkatu 1 D) 24.7–16.8.2026. Utställningen bjuder in besökare att stanna upp och fundera över aktuella teman i en tid då fredens betydelse verkar viktigare än den varit på länge. Utställningen produceras av Flora and Fauna Project, vars samtida konstverk behandlar samexistens, dialog och miljöns betydelse, bland annat. Verken utmanar betraktaren att fundera på hur konst kan bygga förståelse och hopp. Sedan 2024 har Kunsthalle, som underhålls av Vaasa konstnärsförening, blivit en av stadens viktigaste samtidskonstutställningsplatser. Inträde till utställningen är gratis. Öppettider: Tis–fre 11–17, lör–sön 12.00–16.00. Stängt på måndagar.

Källa: Vaasa konstnärsförening.

ÖVERMARK

Ekon i ett övergivet hem: „The Hidden Spots“

I den tysta byn Överark har konsten tagit över ett sekelgammalt, förfallet hus. Den platsspecifika utställningen The Hidden Spots bjuder in besökare att vandra genom rum där tiden tycks ha stannat. Skapad av konstnärduon Black Box Genesis blandar installationen ljudlandskap, poesi och fysiska spår för att utforska minne och förgänglighet. Som en del av ett tvärvetenskapligt regionalt projekt uppmuntrar denna tankeväckande helhet gästerna att interagera direkt med de historiska lager som gömmer sig innanför väggarna i ett bortglömt hem.

Regional konstutställning 4.7–2.8.2026. Adress: Dermossvägen 20, 64610 Övermark.

Öppettider: ons–tors 12–17, fre–sön 12–18.

Bild: Bekim Hasaj och Valentina Gelain.

VASA

Gatukonsten tar över: Wasa Graffitilandia

Vasas livligaste sommartradition är tillbaka i full fart. Wasa Graffitilandia har förvandlat över 3 000 kvadratmeter till en vidsträckt, färgglad labyrint av gatukonst och urban kultur. För sjätte året i rad visar sommarutställningen en stor samling verk av lokala och internationella konstnärer. Utställningen utgör en dynamisk kontrast till regionens traditionella museiutbud - den erbjuder en rå och energifylld plats för kreativt uttryck som fortsätter att tänja på gränserna för vad som räknas som „galleri-konst“ i Österbotten.

MUSTASAARI

Historisk charm: Stundars friluftsmuseum

Stundars friluftsmuseum i Mustasaari har öppnat två fängslande utställningar som dyker djupt ner i regionens kulturarv. Med målarfärg och tegel (With Paint and Bricks) utforskar det traditionella dekorationsmåleriet och den lokala ugnskonsten i Österbotten. Sida vid sida

med detta visas kuraterade utställningar i det historiska Hemmerska huset och i den lokala stenhuggarstugan, vilket ger en inblick i det hantverk som präglade området för århundraden sedan. Dessa utställningar erbjuder en fridfull och lärorik tillflykt för den som vill komma nära kustlandskapets äkta rötter.

VASA

400 år av Vasa

Österbottens museums permanenta utställning Vasa 400 – Berättelser om en stad bjuder på en fängslande resa genom stadens fyrahundraåriga historia. Från grundandet 1606 och 1600-talets häxprocesser till den förödande branden 1852 och framväxten av sjöfart och industri – utställningen väver samman händelser som formade samhälle, utbildning och vardagsliv. Höjdpunkter inkluderar österbottnisk folkkonst, målade möbler samt rekonstruerade interiörer från ett borgarhem och en fabriksarbetares bostad. Gamla reklamfilmer och skalenliga modeller över stadens föränderliga stadsplan kompletterar denna rika historiska väv. Österbottens museum, Museogatan 3, Vasa. Öppet ons–sön 10–17. Entré 15/9/0 €. – Källa: museot.fi

VASA

Asätarnas trädgård

Insekter och ryggradslösa djur hamnar i rampluset på Österbottens museum i sommar. Konstnärskollektivet nabtteri presenterar The Scavengers' Garden. Österbottens museum, Museogatan 3, Vasa. Öppet 9.5–20.9.2026 ons–sön 10–17. – Källa: vaasa.fi

GAMLA VASA

250 år av rättvisa

Gamla Vasa museum uppmärksammar en betydelsefull årsdag med sin utställning om Vasa hovrätt, som grundades 1775 av kung Gustav III. Utställningen, som pågår till den 29 augusti, belyser hovrättens tidiga år, dess verksamhet och dess djupgående inverkan på människors liv i hela historiska Österbotten. Genom skalenliga modeller, bildmaterial och berättelser om tjänstemän och deras familjer får besökarna inblick i ceremonier, makt och vardagsliv vid en av Finlands äldsta rättsinstitutioner.

Gamla Vasa museum, Wasastjernas handelshus, Köpmansgatan 10, Vasa. Öppet 1.6–29.8.2026 ons–lör 10–17. Fritt inträde. – Källa: museot.fi

KRSTINESTAD

Villans praktfulla skeden

Carlsro museum i Kristinestad berättar den gripande historien om Alfred Carlström, en gång Österbottens rikeste man. Utställningen Den praktfulla villans dramatiska fall skildrar villans glansdagar och dess dramatiska kollaps när en förskingrare drev den skeppsägande familjen i konkurs 1910. Besökarna kan ana de eleganta festerna, de fritt strövande påfåglarna och den idyll som krossades och fick hela staden på knä. Årets sommarutställning hedrar villans jubileumsår och berättar hela historien om vad som slutligen hände med Carlsro och dess familj.

Carlsro, Carlsrovägen 181, 64100 Kristinestad. Öppet 1.6–31.8.2026 dagligen 11–17. Stängt midsommar 23–25.6. Entré 8/2/0 €. – Källa: museot.fi

KRISTINESTAD

En konstresa längs kusten: Galleri Gottorp

I den pittoreska staden Kristinestad är Galleri Gottorp värd för en mångfacetterad konstupplevelse. Konst-

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

GLOBAL FOOTPRINT

Jorden når bristningsgränsen tidigare än någonsin

DEN HÄR VECKAN HAR VI använt jordens resurser för i år. Earth Overshoot Day infaller den 30 juli i år – det näst tidigaste datumet som mänskligheten någonsin har bränt upp planetens årliga resurser. Från och med den dagen stjälar vi från morgondagen. Om alla levde som i Finland skulle dagen vara redan första april.

Matematiken är brutal. Mänskligheten använder naturen 1,8 gånger snabbare än vad jordens ekosystem kan regenerera. Vi håller på att bryta framtiden, och räkningen fortsätter att växa.

Det här är inte någon avlägsen kris. Overshoot driver det kaos vi ser varje dag – kollaps av den biologiska mångfalden, extremt väder, matbrist, konflikter om krympande resurser. Skadorna förvärras. För varje år som går går vi med underskott, skulden blir djupare.

Även om årets Earth Overshoot Day är den näst tidigaste någonsin, har den hållit sig inom ett smalt fönster i över 15 år. Datumet håller sig stadigast medan trycket byggs upp. Vi är maxade, kör på ångor och tömmer det som är kvar.

Marknaden bröts. Det är den kalla sanningen. Ur ett ekonomiskt perspektiv är ett överskridande ett tydligt exempel på ett marknadsmisslyckande. Resurserna blir underprissatta. Överanvändning belönas. Systemet kannibaliserar på sig självt.

Städerna förbrukar resurser. Energisystem läcker avfall. Livsmedelskedjor kollapsar under tryck. Befolkningen växer samtidigt som planeten krymper. Biosfären blöder ut.

Men här är kickern – lösningarna finns. De är lönsamma. Att minska CO₂-utsläppen från fossila bränslen med 50 % skulle flytta datumet med tre månader. Teknik som återställer balansen tjänar pengar när den skalas.

Smarta pengar ser vad som kommer. Företag som backar överskrider positionerar sig för en resursbegränsad framtid. Skriften sitter på väggen.

"Vi tänjer på gränserna för hur mycket ekologiska skador vi kan komma undan med", varnar Dr. Lewis Akenji från Global Footprint Network. "Vi är skyldiga planeten minst 22 år av ekologisk förnyelse, även om vi stoppar ytterligare skador nu."

Valet skär skarpt. Dr. Mathis Wack-

ernagel, som spårar dessa siffror, uttrycker det tydligt: "Överskottet kan inte bestå. Det kommer att sluta antingen genom avsiktlig design eller genom en dumpad katastrof."

Design eller katastrof. Fixa marknaden eller se den kollapsa.

Enbart koldioxidavtrycket slukar 61 procent av mänsklighetens ekologiska budget. Vi bränner ner huset för att få bränsle för uppvärmning.

Länder, städer, företag – den som anpassar sig först överlever det som kommer. Den oförberedda står inför en katastrofal risk. Resurssäkerhet blir den nya valutan. Tillgång till rent vatten, bördig jord, stabilt klimat – det avgör vem som trivs och vem som faller.

Skuldklockan tickar. Varje dag efter den 30 juli lånar vi mer från en planet som redan är övertrasserad. Ränteföreningarna. Skadorna sprider sig.

Men morgondagens beslut har fortfarande betydelse. Tekniken finns för att vända på manuset. Investeringarna går mot lösningar. Den politiska viljan kan skifta över en natt när överlevnad står på spel.

Frågan är inte om överskridandet tar slut. Fysiken garanterar att det kommer att göra det.

EVENEMANG

I DAG

KORSHOLMS MUSIKFEST- SPEL

**Vivaldis odödliga mäs-
terverk möter körmagi –
stjärnkväll väntar i Vasa
stadshus**

I kväll den 26 juli kl 18. En av sommarens mest efterlängade konserter väntar när Korsholms Musikfestspel bjuder in till galakonserten "Four Seasons & NOX" i Vasa stadshus. Publiken får uppleva en musikalisk resa från barockens mästerverk till modern körmusik med några av Nordens främsta artister.

Kvällens första höjdpunkt är Antonio Vivaldis De fyra årstiderna, ett av världens mest älskade klassiska verk. När kompositionen uruppfördes på 1720-talet förändrade den musikhistorien genom att låta musiken måla upp fågelsång, åskväder, höstjakter och vinterns isande vindar. Solist är den internationellt hyllade violinisten Alissa Margulis, som tillsammans med festivalens stråkensemble ger nytt liv åt det nästan 300 år gamla mästerverket.

Efter pausen förändras stämningen när den österbottniska kören NOX intar scenen tillsammans med sopranen Angelika Klas. Programmet spänner från Kalevala och Edith Södergran till George Gershwins odödliga Summertime och Michel Le-grands känslösamma How Do You Keep the Music Playing. Kombinationen av nordisk körklang och internationella klassiker utlovar en konsert fylld av både kraft och känsla.

Konserten varar cirka 100 minuter inklusive paus. Under konserten erbjuds dessutom kostnadsfri barnpassning, vilket gör evenemanget tillgängligt för hela familjen. Biljetterna kostar 32, 26 eller 12 euro. Källa: Korsholms Musikfestspel <https://www.netticket.fi/kmf-gala> Bild: Ville Paul Paasimaa

METEORIIHI

**Nedslaget som formade
Österbotten – Meteorian
öppen i dag**

Här kan du utforska det 520 miljoner år gamla kratern, beundra sällsynta meteoriter och spana mot stjärnorna i observatoriet. För fågelskådare lockar tornet mitt i ett av Finlands viktigaste rastområden för tranor. I den gamla rishusmiljön väntar kafé och utställningar om allt från rymdstenar till gamla jordbruksmaskiner. Välkommen till en resa från kosmos till åker!

Källa: <http://www.meteoria.fi>

JULI

AFTONMUSIK

**50 år av gratis aftonmusik
i Vasa – stjärnorna intar
Trefaldighetskyrkan**

4 juni – 14 augusti 2026
– Varje onsdag klockan 19.30, helt gratis. I 50 år har Trefaldighets-kyrkans aftonmusik varit en sommarklassiker. Och i år firar man ordentligt. Orgeln får förstås sin givna plats – det är trots allt en av Finlands finaste kyrkor. Men också sång, violin, piano, klarinett och cello får lysa. Artisterna? Kända finländska musiker och internationella gästspel. Högklassigt, avgiftsfritt och öppet för alla. Så enkelt, så bra. Ta med en vän och njut av ljusa junikvällar ända in i mitten av augusti. Referens: Bothnia Classic

KORSHOLM MUSIC FES- TIVAL 27-31.7.2026

**Musikfestspelen Kors-
holm fyller 40+ Stjär-
norna intar västkustens
ljusa nätter**

22–31 juli 2026
Varma sommarkvällar. Ljusa nätter. Och musik av yppersta klass. Musikfestspelen Korsholm har sedan starten 1983 varit en kammarmusikfestival utöver det vanliga. Grundaren, cellisten Seppo Kimanen, skulle vara stolt. Sedan 2023 leder cellisten Jan-Erik Gustafs-son festspelen, som lockar gräddan av inhemska och internationella konstmusiker. Upplev västkustens unika miljöer i skymningen. Ta med picknickkorg – och näsduk. Det kan bli vackert så det gör ont. Referens: Bothnia Classic

VASA FESTIVAL

Stjärnspäckad fest vid vattnet

Vaasa Festival slår upp portarna för elfte året i rad – och bjuder på en artistkavalkad som får det att vattnas i munnen. Vi har redan sett namn som Robin Packalen, Isac Elliot och Nordman.

Tre dagar av musik, mat och skön stämning vid inre hamnen. Glöm inte att VIP-området har egen ingång, toaletter och bästa utsikten över scenen. Åldersgräns 18 år.

- När: 30 juli – 1 augusti 2026
- Var: Vasa centrum, inre hamnen

AUGUSTI

VAASAN MARSSI 7.- 9.8.2026

**Tusentals steg, havsvind
och maratonstämning –
Vaasan Marssi återvänder i
augusti**

Vasa förvandlas till ett centrum för långvandring när internationella Vaasan Marssi ordnas den 7–9 augusti 2026. Evenemanget startar varje dag från Salutorget vid Hovrättsplanaden 15a och samlar motionärer från Finland och utlandet.

Deltagarna kan välja mellan allt från 10 kilometer till tuffa 42-kilometersrutter. Bland höjdpunkterna finns en vandring genom Kvarkens världsarv och områden kring Strömsö och Gamla Vasa. Arrangörerna betonar att det inte handlar om tävling – men utmaningen är verklig. Målgång ska ske senast klockan 18 varje dag. Vaasan Marssi är dessutom Finlands enda IML-godkända marschevenemang.

VASA FUTURE FESTIVAL

**Framtiden är här – och den
är nynordisk**

Vasa blir återigen navet för framtidsop-timister när Vasa Future Festival drar i gång. I tio dagar samlas företag, beslutsfat-tare, forskare och konstnärer för att bygga en bättre morgondag under temat "New Nordic". Hit kommer du för att nätverka, inspireras och faktiskt göra skillnad. För-vänta dig både allvar och galna idéer – allt på samma scen.

- När: 10–15 augusti 2026
- Var: Vasa Innovation Center & Bock's Village, Vasa

KONSTENS NATT 13.8.

**Konstens natt: Hela Vasa
blir en stor scen**

Vill du vara med och skapa regionens största kulturnatt? Nu är chansen här! Konstens natt-programmet görs tillsam-mans med Vasaborna – både små och stora projekt är varmt välkomna att delta. Tänk dig gator fyllda av musik, dans och oväntade konstupplevelser. Men skynda! Anmälningstiden går ut den 31 maj 2026. Missa inte din chans att lysa upp höst-mörkret.

- När: 13 augusti 2026
- Var: Hela Vasa centrum
- Referens: vaasa.fi

KAJ

**KAJ återvänder hem – stor
konsert väntar på Lemon-
soft Stadion 22.8**

Efter succéer på scener runt om i Norden är det dags för humorgruppen KAJ att återvända till hemmapubliken. Lördagen den 22 augusti 2026 intar den österbottnis-ka trion Lemonsoft Stadion i Vasa för en efterlängad hemkonsert tillsammans med liveband.

Publiken kan se fram emot en kväll fylld av träffsäker humor, medryckande musik och den speciella österbottniska värme som gjort KAJ till ett av Finlands mest folkkära underhållningsnamn. Konserten väntas locka fans från hela Svenskfinland och även från Sverige, där gruppens popu-laritet vuxit kraftigt de senaste åren. Stadion öppnar klockan 16.00, medan huvudshowen börjar 20.00. Arrangörerna utlovar dessutom förband som presen-teras senare. Konserten beräknas pågå i omkring två timmar.

Biljetter finns i flera prisklasser, från ståplatser på planen till läktarplatser och VIP-paket. Arrangören rekommenderar att biljetter köps i god tid eftersom intres-set är stort.

Tid: Lördag 22 augusti 2026. Stadion öpp-nar kl. 16.00, konsertstart kl. 20.00.

Plats: Lemonsoft Stadion, Vasa.

Referens: Netticket / United Stage

Karlebys HöstKammar:

**Unga virtuoser tar över
– barock till nutid på tre
dagar**

KARLEBY 21–23 augusti 2026

Festivalen är bara åtta år gammal, men artisterna tillhör landets mest framgångs-rika musiker. Karlebys HöstKammar grundades 2018 av cellisten Antto Tunkka-ri och kontrabasisten Pauli Pappinen, som fortfarande leder showen.

– Vi för samman unga virtuoser i kam-marmusikens intima värld. Resultatet blir unikt.

Repertoaren spänner från barock till nu-tid. Och miljön? Augusti i Karleby – kris-pigt, vackert och fullt av toner.

Tre dagar som heter duga. Missa inte.

Referens: Bothnia Classic

UKRAINE PRESIDENT

We Know from Our Intelligence and Our Partners That the Russians Have Readied Missiles for a New Massive Attack on Ukraine – Address by the President

July 24, 2026

Dear Ukrainians!
Today, in broad daylight, the Russians struck Kyiv and the region with ballistic missiles. They targeted an event in the Bucha district that definitely should

not have been there. Today, I spoke with Prosecutor General Ruslan Kravchenko and received reports from law enforcement. Criminal investigations have already been opened into what happened. Of course,

the strike was caused by Russian missiles, by Russian terror, and nothing else. But we have already said a thousand times that, in these wartime conditions, with an enemy like this, you definitely cannot hold

any weapons exhibitions with large crowds of people, especially near residential buildings. As of now, ten people have been confirmed killed in this attack. My condolences to their families and loved ones. Many people were wounded and injured.

There were also extremely brutal Russian strikes on Slovyansk and other communities in the Donetsk region,

Kharkiv region, Kherson, Sumy region, Odesa, and the region. We know from our intelligence and our partners that the Russians have readied missiles for a new massive attack on Ukraine. The strike may take place today – we have preliminary information that it could happen within the next 48 hours. Please take care of yourselves and pay attention to air raid alerts.

Today, I held meetings with Commander-in-Chief of the Armed Forces of Ukraine Mykhailo Drapatyi, Yevhenii Khmara was also there, as well as his Ministry of Defense team, other government officials, and Prime Minister of Ukraine Sergii Korynetskyi.

Read more:
<https://www.president.gov.ua/en>

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Ferdinand von Wright
19.3.1822, Haminalahti (Kuopio)
31.7.1906, Haminalahti (Kuopio)
Grisar och skator, 1875
Finlands Nationalgalleris samling / Konstmuseet Ateneum
Bild: Finlands Nationalgalleri / Hannu Aaltonen

1984 EN ROMAN AV George Orwell Del 37

Den gamle mannen sken upp igen.

»Lakejer!» sade han. »Nu finns det ett ord, som jag inte har hört på länge. Lakejer! Det reg'lar tar mig tillbaka, det gör det. Jag minns – åsnesläkt för många år sedan – att jag ibland brukade gå till Yde Park en söndagseftermiddag för att lyssna på killarna som höll tal. Frälsningssarmén, romerska katoliker, judar, indier – alla sorters människor fanns. Och det var en kille – ja, jag kan inte säga vad du heter, men det var en riktigt kraftfull talare. »E gav dem inte det! »Lakejer!» säger e. »Bourgeoisins lakejer! Den härskande klassens lakejer!» Parasiter – det var en annan av dem. Och 'yenas – de kallas definitivt 'em 'yenas. Det är klart att han syftade på Labourpartiet, förstår ni.

Winston hade en känsla av att de talade i kors. »Det jag verkligen ville veta var det här», säger han. »Känner du att du har mer frihet nu än

du hade på den tiden? Blir du mer behandlad som en människa? Förr i tiden var det de rika, människorna i toppen ...»

»Herrarnas Ouse», inföll den gamle mannen påmind.

»Överhuset, om ni vill. Vad jag frågar är, kunde dessa människor behandla dig som en underlägsen, bara för att de var rika och du var fattig? Är det till exempel så att ni var tvungen att kalla dem 'Sir' och ta av er mössan när ni passerade dem?»

Den gamle mannen tycktes tänka djupt. Han drack av ungefär en fjärdedel av sin öl innan han svarade.

»Ja», sa han. »De tyckte om att du rörde vid din keps för dem. Det visade respekt, liksom. Själv höll jag inte med om det, men jag gjorde det tillräckligt ofta. Tvungen, som man skulle kunna säga.»

»Och var det vanligt – jag citerar bara vad jag har läst i historieböckerna – var det vanligt att de här människorna och deras tjänare knuffade

ner dig från trottoaren och ner i rännstenen?»

»En av dem knuffade mig en gång», sade den gamle mannen. »Jag minns det som om det vore i går. Det var Boat Race-kväll – förfärligt stökiga som de brukade bli på Boat Race-kvällar – och jag stötte ihop med en ung kille på Shaftesbury Avenue. En riktig gentleman var – skjorta, topp och svart överrock. »E sicksackade liksom över trottoaren, och jag stöter på 'im av misstag. »E säger: 'Varför kan du inte se vart du ska?' säger e. Jag säger: »Tror du att du har köpt den blödande trottoaren?» »E säger: »Jag skall vrida av dig din blodiga, om du blir frisk hos mig.» Jag säger: »Du är full. Jag ger dig befälet om en minut, säger jag. »Och om ni vill tro mig», så lägger han den på mitt bröst och ger mig en knuff, så nära att jag hamnade under hjulen på en buss. Nå, jag var ung på den tiden, och jag skulle bara ha hämtat en av dem ...»

En känsla av hjälplöshet grep tag i Winston. Den gamle mannens minne var inget annat än en skräphög av detaljer. Man skulle kunna fråga ut honom hela dagen utan att få någon egentlig information. Partihistorierna kan fortfarande vara sanna, på ett visst sätt; De kan till och med vara helt sanna. Han gjorde ett sista försök.

